

Rolul serviciilor publice în integrarea refugiaților și a solicitanților de azil

Introducere

Studiul de față analizează rolul serviciilor publice în integrarea socială a refugiaților și a solicitanților de azil. Se concentrează nu numai pe ocuparea forței de muncă, ci și pe aspecte precum locuințele, incluziunea socială, serviciile de sănătate și de educație. Acesta examinează o serie de măsuri de integrare adoptate în cinci state membre ale UE (Austria, Finlanda, Germania, Țările de Jos și Suedia), în încercarea de a identifica principalele provocări și lecțiile învățate. Țările selectate se disting în ceea ce privește amploarea afluxului, tradiția de a primi refugiați, condițiile de pe piața forței de muncă, sistemele de asistență socială și prezența altor grupuri de migrați.

Contextul politicilor

În urma sosirii a peste trei milioane de solicitanți de azil în perioada 2015-2017, statele membre s-au confruntat cu o serie de provocări. Satisfacerea nevoilor de bază ale refugiaților, cum ar fi locuințele și asistența socială, precum și finanțarea măsurilor de integrare au pus presiune pe finanțele publice deja suprasolicitate ale statelor membre. În același timp, statele membre au stabilit o serie de măsuri de integrare adaptate, care să răspundă nevoilor specifice ale anumitor refugiați — cum ar fi cei cu nevoi legate problemele de sănătate mintală — ca urmare a experiențelor traumatizante. Barierele lingvistice și nivelul scăzut de alfabetizare au afectat, de asemenea, gradul în care nou-veniții puteau participa la măsurile de integrare. Toate aceste aspecte necesită consolidarea capacităților și extinderea resurselor serviciilor publice. O altă provocare deosebită pentru integrarea socială a fost atitudinea publică negativă și, în unele cazuri, reticența angajatorilor de a angaja refugiați, în special în situațiile în care predominau încă barierele lingvistice și culturale. În același timp, pe o piață a forței de muncă care are nevoie din ce în ce mai mult de lucrători cu calificări medii și înalte, o mare parte din refugiați este dezavantajată din cauza calificărilor mai reduse și a lipsei de educație formală și de certificare. Raportul examinează 16 măsuri de integrare din cele cinci țări selectate care urmau să răspundă acestor provocări.

Întrucât majoritatea persoanelor cărora li s-a acordat azil în UE sunt bărbați tineri, se preconizează o creștere a cazurilor de reîntregire a familiei în viitorul apropiat, atunci când acestora li se vor alătura soțiile și alți membri ai familiei. Ca să fie pregătiți, autoritățile și serviciile publice trebuie să elaboreze măsuri de integrare speciale pentru aceste grupuri, care vor intra cel mai probabil printr-un alt canal de imigrație (mai precis, prin migrație legală și nu pe baza legislației în materie de azil). Acest lucru le poate limita dreptul la măsuri speciale de integrare, deoarece unele îi vizează exclusiv pe cei cu statut de refugiat. Având în vedere probabilitatea ca acest grup să fie compus în mare parte din femei, va fi important să se acorde atenție nevoilor de integrare specifice lor. De asemenea, vor trebui prevăzute măsuri speciale pentru copii și vor exista probabil implicații importante pentru aranjamentele locative.

Principalele constatări

Rolul serviciilor publice diferă de la o măsură selectată la alta. În unele cazuri, serviciile publice sau alte entități publice au reglementat și au supravegheat în primul rând măsura, în altele, acestea au acționat ca furnizor de servicii, și, în alte cazuri, au finanțat această măsură sau au avut roluri combinate.

În ceea ce privește locuințele și integrarea socială (inclusiv măsuri precum educația civică), municipalitățile și autoritățile locale joacă un rol esențial, în colaborare cu ONG-urile.

O provocare importantă este asigurarea unui sprijin adecvat pentru refugiații și solicitanții de azil cu probleme de sănătate mintală. Mulți au suferit traume psihologice, fie în țara de origine, fie în timpul călătoriei, fie în comunitățile-gazdă. Ajunși în țara-gazdă, barierele culturale, dificultățile de comunicare și costurile ridicate ale tratamentelor pot îngreuna accesul refugiaților la serviciile de asistență corespunzătoare.

În ceea ce privește răspunsurile politice la problemele legate de locuințe, un element comun pentru toate țările a fost dezvoltarea unei abordări mai bine coordonate între agențiile guvernamentale centrale responsabile cu

gestionarea refugiaților și a solicitanților de azil și municipalitățile locale. Aceasta include elaborarea unor politici de dispersie și stabilirea de cote pentru distribuția nou-veniților la nivelul localităților.

Indicatori pentru elaborarea de politici

- Prin conceperea unor măsuri care să țină seama de diferențele culturale și să recunoască particularitățile refugiaților, se poate contribui la oferirea unei asistențe mai bine adaptate.
- Având în vedere timpul necesar pentru integrarea refugiaților în rândul forței de muncă — în medie, între cinci și șase ani — este important să se pună un accent mai mare pe măsurile de integrare holistică.
- Fiind adesea primul punct de contact pentru refugiații nou-sosiți, serviciile publice trebuie să răspundă nevoilor refugiaților. Serviciile publice din cele cinci state membre ale UE au fost în mare parte proactive în ceea ce privește adoptarea și punerea în aplicare a unei serii de măsuri de integrare diverse, inclusiv a unor măsuri inovatoare.
- Furnizarea, la nevoie, de sprijin psihologic și de sprijin privind sănătatea mintală și luarea în considerare a aspectelor legate de sănătatea mintală în conceperea măsurilor sunt esențiale. Având în vedere că problemele de sănătate mintală sunt de interes comun în toate statele membre, un forum sau o platformă la nivel european care să permită experților să facă schimb de experiență și de bune practici poate ajuta statele membre să facă față creșterii cererii.
- Măsurile inovatoare și de implicare, cum ar fi strategiile de includere a refugiaților în activitățile comunității și cele care sprijină rețelele sociale, cum ar fi proiectele de mentorat și interacțiunea voluntară, au rezultate promițătoare. Prin urmare, sprijinul public pentru astfel de inițiative este esențial.
- Furnizorii de servicii (atât publici, cât și privați) se confruntă frecvent cu probleme legate de capacitatea umană și financiară. Un exemplu este pregătirea specifică de care are nevoie personalul care lucrează cu refugiații. Finanțarea din partea UE este de ajutor, însă este necesară o abordare mai bine coordonată a instrumentelor financiare ale UE (de exemplu, între Fondul pentru azil, migrație și integrare și Fondul social european), în special având în vedere că, în viitor, cererea de măsuri de integrare pe termen mai lung ar putea crește.
- O societate civilă activă, un mediu de afaceri prielnic și sprijinul ONG-urilor și al comunităților locale contribuie toate la o integrare reușită. Implicarea activă a acestor părți interesate în măsurile de integrare poate spori șansele de succes. Unele inițiative la nivelul UE, cum ar fi „Angajatorii își unesc eforturile pentru a contribui la integrare” și „Parteneriatul Agendei urbane privind incluziunea migranților și a refugiaților”, pot determina implicarea acestor actori.
- Având în vedere caracterul multidimensional al integrării, cooperarea strânsă între diferiții actori implicați în măsurile de integrare, inclusiv partenerii sociali, este o condiție prealabilă a succesului. În cadrul diferitelor măsuri și domenii de integrare, au fost identificate, în rândul serviciilor publice, al organizațiilor private și al partenerilor sociali, diferite modele de cooperare — de la un rol normativ pentru furnizorul de servicii la modele mai flexibile. UE, prin intermediul „Parteneriatului european pentru integrare” la care participă mai multe părți interesate, încurajează, la rândul său, implicarea partenerilor sociali în procesul decizional de la nivelul UE.
- Cooperarea poate fi deosebit de dificilă atunci când sunt implicate părți interesate numeroase și variate: este necesară o bună comunicare pentru a evita suprapunerile și a optimiza sinergiile.
- Foarte puține măsuri acordă o atenție specială femeilor. Instituirea unor structuri de îngrijire a copiilor și a unor clase adaptate în mod specific la nevoile de educație și profesionale ale femeilor refugiate poate contribui la stimularea participării femeilor.

Informații suplimentare

Raportul intitulat *Role of public services in integrating refugees and asylum seekers* (Rolul serviciilor publice în integrarea refugiaților și a solicitanților de azil) este disponibil la adresa: <https://eurofound.link/ef19042>

Director de cercetare: Klára Fóti

information@eurofound.europa.eu